

Erfbelasting: zoveel landen, zoveel verschillen

Er zijn van die zaken waar je eigenlijk niet aan wilt, maar waar je toch aan went. Belasting betalen bijvoorbeeld. We zijn eraan gewend dat wanneer je iets krijgt uit een nalatenschap je als erfgenaam erfbelasting (voorheen successierecht genaamd) moet betalen. Had de erflater een tweede woning in het buitenland, dan moet veelal ook daar erfbelasting worden afgedragen. De grondslagen voor de heffing van erfbelasting verschillen echter van land tot land.

Het meest eenvoudige is te beginnen met een schets van de grondslagen voor de heffing van erfbelasting in Nederland, daar zijn we immers mee vertrouwd. Nederland hanteert als uitgangspunt dat de nalatenschap van een inwoner van Nederland onderworpen is aan de heffing van Nederlandse erfbelasting ook al had die inwoner helemaal geen vermogen in Nederland! Het maakt niet uit waar het vermogen ligt, over de waarde van het wereldwijde vermogen wordt geheven.

Recht van overgang

Daarnaast heft Nederland erfbelasting wanneer iemand met de Nederlandse nationaliteit binnen tien jaar na emigratie uit Nederland in het buitenland komt te overlijden. Ook dan moet over het wereldwijde vermogen Nederlandse erfbelasting worden betaald. Tot 1 januari van dit jaar hanteerde Nederland nog een derde aanknopingspunt voor de heffing van erfbelasting: de ligging van bepaalde goederen in Nederland, met name onroerende zaken. Deze heffing werd het *recht van overgang* genoemd. Omdat de opbrengst van deze belasting niet al te groot was en er discriminerende elementen in de betreffende wetgeving zaten, die op grond van Europese regelgeving toch zouden moeten verdwijnen, is het recht van overgang met ingang van 1 januari 2010 afgeschaft. Bij het overlijden van een Duitser met een tweede woning in Nederland zijn diens erfgenamen dus niet langer het Nederlandse recht van overgang verschuldigd.

Aanknopingscriteria

Uit het bovenstaande zijn drie aanknopingspunten voor de heffing te distilleren:

- de erflater was inwoner van een staat;
- de erflater had de nationaliteit van een staat;
- de erflater had bepaalde vermogensbestanddelen in een staat (situsbeginsel).

In andere landen zijn nog meer aanknopingspunten te vinden:

- de *erfgenaam* is inwoner van een staat;
- de erflater had vermogen (ongeacht het soort vermogen) in een staat (territorialiteitsbeginsel).

Erfgenaam in het buitenland

Het is niet iedereen bekend dat Frankrijk, bijvoorbeeld, Franse erfbelasting heft wanneer de erfgenaam in Frankrijk woont op het moment van zijn verkrijging en tenminste zes van de tien voorafgaande jaren inwoner van Frankrijk is geweest. Dit betekent dat wanneer uw zoon of dochter al vele jaren in Frankrijk woont en op enig moment Nederlands vermogen van u erft, in Frankrijk de regels van de Franse erfbelasting moeten worden toegepast op het geërfde vermogen. De in Frankrijk wonende erfgenaam mag de in Nederland betaalde erfbelasting in Frankrijk verrekenen. Bij verkrijgingen door kinderen zal de uitkomst van die verrekening vaak zijn dat er in Frankrijk niet meer bijbetaald hoeft te worden. Maar dit is niet altijd het geval. Een paar voorbeelden:

- uw stiefkind woont al vele jaren in Frankrijk en krijgt € 100.000,- uit uw nalatenschap. In Nederland wordt een stiefkind gelijk gesteld met een eigen kind en geniet het een vrijstelling van € 19.000,-, het tarief bedraagt 10 of 20 procent. In Frankrijk wordt een stiefkind als een derde behandeld en is deze 60 procent erfbelasting verschuldigd;

- een neef of nicht als erfgenaam betaalt volgens de Nederlandse regels 30 of 40 procent erfbelasting; in Frankrijk is dit 55 procent.

In deze situaties wordt er in Frankrijk bijgeheven tot het Franse niveau. Frankrijk eet van twee walletjes: niet alleen wanneer de erflater inwoner van Frankrijk was wordt over de wereldwijde nalatenschap Franse erfbelasting geheven, ook wanneer de erfgenaam in Frankrijk woont is deze over de wereldwijde verkrijging in Frankrijk erfbelasting verschuldigd. Frankrijk staat in deze niet alleen: ook Duitsland en Ierland hanteren dit dubbele aanknopingspunt.

Situsbegrip

Daarnaast hanteert Frankrijk (net als Spanje en het Verenigd Koninkrijk) een zeer ruim situsbegrip: ook al woont de erflater of de erfgenaam niet in Frankrijk, dan mag Frankrijk toch erfbelasting heffen wanneer het gaat om de vererving van vermogen in Frankrijk. Deze heffing heeft niet alleen betrekking op onroerende zaken maar ook op roerende zaken, ondernemingsvermogen, saldi op bankrekeningen en bepaalde vermogensrechten.

Spanje

Spanje is een buitenbeentje binnen de EU voor wat betreft de aanknopingscriteria. Vrijwel alle landen heffen in ieder geval op basis van het feit dat de erflater inwoner van het land was, maar Spanje kent slechts twee aanknopingspunten:

- de ligging van bepaalde vermogensbestanddelen in Spanje (ongeacht waar de erflater of erfgenaam woont), en;
- de erfgenaam is inwoner van Spanje.

Voor Nederlanders die aan planning van de erfbelasting doen kan Spanje een interessant land zijn: is de Nederlandse erflater meer dan tien jaar weg uit Spanje, én heeft hij geen bezittingen in Spanje maar alles in Nederland, én wonen alle erfgenamen in Nederland, dan is men in Spanje geen eurocent erfbelasting verschuldigd. Spanje knoopt niet aan bij de woonplaats van de erflater, maar bij de woonplaats van de erfgenaam. Woont de erfgenaam in Nederland dan zal Spanje niet heffen tenzij het gaat om goederen die in Spanje gelegen zijn.

Verkrijgers-/boedelbelasting

Bij het heffen van erfbelasting zijn twee categorieën te onderscheiden:

- er zijn landen die heffen op grond van het feit dat de erfgenaam een bepaalde waarde verkrijgt (verkrijgersbelasting, zoals in Nederland, Frankrijk, Duitsland, Spanje);
- er zijn landen die heffen op grond van de waarde van de boedel (boedelbelasting).

Laatstgenoemde vorm is vooral te vinden in Angelsaksische landen, Engeland en de Verenigde Staten, bijvoorbeeld. In die situatie maakt het niet uit over hoeveel erfgenamen de boedel wordt verdeeld, het is de omvang van de boedel zelf die bepaalt hoeveel erfbelasting verschuldigd is. Omdat er geen spreiding over meerdere verkrijgers mogelijk is, kan de erfbelasting dan snel oplopen. In het Verenigd Koninkrijk is al gauw 40 procent verschuldigd, ook wanneer het gaat om de kinderen van de erflater. Weliswaar is er een successierechtverdrag gesloten tussen Nederland en het Verenigd Koninkrijk maar dit verdrag belet niet dat het Verenigd Koninkrijk over onroerende zaken aldaar mag heffen. Het verdrag verplicht Nederland in die situatie rekening te houden met de in het Verenigd Koninkrijk betaalde Inheritance Tax. Is in het Verenigd Koninkrijk 40 procent betaald en in Nederland 20 procent, dan kan slechts 20 procent verrekend worden.

Conclusie

Door de verschillende systemen van heffing en de verschillende gehanteerde grondslagen hebben we in deze tijd van grensoverschrijdend goederen- en personenverkeer vaak te maken met dubbele belastingheffing. Het aantal verdragen op het gebied van de erfbelasting is gering en levert niet altijd het gewenste resultaat op. Het is zaak attent te zijn op de andere erfbelastingregels die gelden wanneer u vermogen hebt buiten Nederland of uw erfgenamen buiten onze landsgrenzen wonen. Deze regels creëren valkuilen, maar ook mogelijkheden.

mr. Anneke Vrenegoor
Heering Associates

27 april 2010